

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 11 0 У 010080 14 Увп
Бања Лука, 10.02.2016. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Стаке Гојковић, као предсједника вијећа, Желимира Барића и Страхине Ђурковића, као чланова вијећа, уз судјеловање Маргарете Никић као записничара, у управном спору по тужби М.П. из Ш., ... (у даљем тексту: тужилац), против закључка број 2168-1/12 од 30.08.2012. године, рјешења број 2168-2/12 од 30.08.2012. године и рјешења број 2168/12 од 11.07.2012. године туженог Фонда ПИО РС и рјешења број РП 91-19/12 од 11.05.2012. године Филијале туженог у Б., (у даљем тексту: тужени), у предмету утврђивања преплаћеног износа пензије, одлучујући о захтјеву туженог за ванредно преиспитивање пресуде Округног суда у Бањалуци број 11 0 У 010080 12 У од 12.02.2014. године, на нејавној сједници вијећа одржаној дана 10.02.2016. године, донио је слиједећу

ПРЕСУДУ

Захтјев се уважава, пресуда Округног суда у Бањалуци број 11 0 У 010080 12 У од 12.02.2014. године се преиначава тако да се тужба одбија.

Образложење

Побијаном пресудом у ставу 1. изреке пресуде уважењем тужбе поништени су уводно означени акти туженог и Филијале туженог у Б., а у ставу 2. изреке се наводи да пресуда у свему замјењује поништене акте.

У образложењу те пресуде се наводи да је тужилац благовременом тужбом у управном спору побијао другостепено рјешење туженог од 11.07.2012. године, а у току тог поступка, поднеском од 21.09.2012. године обавјештава суд да тужбу проширује на нове управне акте туженог, закључак од 30.08.2012. године и другостепено рјешење од 30.08.2012. године са приједлогом суду да поништи и ове акте туженог наводећи да постоји исти правни основ као и у тужби коју је прије тога поднио, због чега је у складу са чланом 23. став 3. Закона о управним споровима („Службени гласник РС“ број 109/05 и 63/11, у даљем тексту: ЗУС), настављен поступак и против тих управних акта туженог. Испитујући законитост рјешења од 30.08.2012. године утврђено је да исто донесено на основу члана 162. и 163. Закона о пензијско и инвалидском осигурању („Службени гласник Републике Српске“ број: 134/11, у даљем тексту: Закон о ПИО), а обзиром да је тужени у ставу 2. диспозитива утврдио преплату новчаног примања из пензијско инвалидског осигурања за период од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године, произилази да је тужени одлучивши на овакав начин неуставно и незаконито ретроактивно примјенио наведени закон. Поред тога се закључује да је Закон о ПИО ступио на снагу 01.01.2012. године, па се исплате (новчани износи) на које се односи одредба из члана 161. став в) као и одредбе из чланова 162. и 163. тог

Закона могу односити само на исплате које су извршене од ступања на снагу овог Закона па до тренутака док он остане на снази, а не и на исплате које су извршене прије ступања на снагу тог закона. Како законодавац горе наведеним одредбама није дао ретроактивно дејство уважена је тужба и поништена су рјешења туженог од 30.08.2012. године и закључак туженог од 30.08.2012. године. С обзиром да је тужни оспореним рјешењем од 31.08.2012. године укинуо своје рјешење од 11.07.2012. године, као и рјешење од 11.05.2012. године, након поништења тог рјешења (од 30.08.2012. године) постоји потреба да се истом пресудом пониште и раније рјешење од 11.07.2012. године, као и рјешење Филијале туженог у Б.Л. од 11.05.2012. године. Ово из разлога што би без такве судске одлуке та два рјешења (првостепено од 11.05.2012. и другостепено од 11.07.2012. године) остала на снази јер би у том случају били поништени само закључак туженог од 30.08.2012. године и другостепено рјешење од 30.08.2012. године. Полазећи од наведених разлога суд је другим ставом изреке пресуде одлучио тако да пресуда у свему замјењује поништене акте туженог, чиме је у управној ствари одлучио у управном спору пуне јурисдикције. Наводи се да због тога тужени и његов првостепени орган не могу у предметној управној ствари покренути и водити управни поступак нити одлучивати о утврђивању преплате новчаног примања из пензијско и инвалидског осигурања.

Благовремено поднесеним захтјевом за ванредно преиспитивање побијане пресуде (у даљем тексту: захтјев), тужени побија њену законитост због повреде закона и повреде правила поступка, која је од утицаја на рјешење управне ствари. Наводи да је у образложењима поништених рјешења дато образложење, да је рјешењем број 1033292310 од 20.12.2011. године поново одређена пензија тужиоцу почев од 01.02.2010. године у износу од 193,32 КМ и да је тужилац по извјештају о преплати број РП-91-19/12 од 23.01.2012. године (исправно од 14.08.2012. године) и обрачунском листу надлежног Одсјека за ... Филијале Б.Л. у периоду од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године, примао веће износе пензија од износа који му припадају по наведеном рјешењу, те је у вези са насталом промјеном утврђена преплата у укупном износу од 1.137,12 КМ. Наводи се да је сходно члану 161., 162. и 163. Закона о ПИО тужилац обавезан на враћање овог износа, а детаљно образложење у прилог овакве одлуке и правни основ дат је у поништеном акту од 30.08.2012. године због чега је правно неутемељен став из оспорене пресуде да се у току утврђивања преплате није могао примјењивати Закон о ПИО. Ово управо из разлога што су сви претходни закони из пензијског и инвалидског осигурања садржавали одредбу о обавези враћања преплаћеног износа пензије, али је тек важећи Закон утврдио формалну обавезу доношења рјешења којима би се утврдила обавеза враћања, а тиме омогућило странци коришћење права жалбе и пружила могућност заштите њених права кроз управни поступак. Наводи се да уколико би се прихватило становиште из оспорене пресуде да постоји обавеза враћања преплаћеног износа пензија само за преплату почев од 01.01.2012. године од када је на снази Закон о ПИО, поставило би се питање правне судбине свих обустава које су у току и насталих преплата у периоду важења претходних закона о ПИО почев од 1993. године. Предлаже да се захтјев усвоји и побијана пресуда преиначи или укине.

Тужилац није доставио одговор на захтјев.

Размотривши захтјев, побијану пресуду по одредбама члана 39. ЗУС, као и цијелокупне списе овог управног спора и предметне управне ствари, овај суд је одлучио као у изреци пресуде из слједећих разлога:

Из података списка предмета произилази да је оспореним актом од 11.07.2012. године одбијена као неоснована жалба тужиоца изјављена против рјешења Фонда ПИО Републике Српске филијале у Б.Л. од 11.05.2012. године, којим је тужиоцу утврђена преплата новчаног примања из пензијског и инвалидског осигурања у износу од 3.691,98 КМ. Из образложења овог акта произилази да је рјешење од 11.05.2012. године донесено на основу рјешења о одређивању пензије од 20.12.2011. године којим је тужиоцу одређена пензија у износу од 197,32 КМ почев од 01.02.2010. године и извјештаја о насталој преплати од 23.01.2012. године на основу којег је утврђена преплата од 3.691,98 КМ, па сходно члану 161. Закона о ПИО тужиоцу је извршена исплата, на коју није имао право, због чега је дужан да овај преплаћени износ врати Фонду ПИО Републике Српске, без обзира на разлоге настанка преплате.

По тужби тужиоца у току вођења управног спора пред нижестепеним судом тужени дана, 30.08.2012. године доноси закључак којим по службеној дужности на основу одредби члан 234. и 235. Закона о општем управном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број: 13/02, 87/07 и 50/10, у даљем тексту: ЗОУП) дозвољава понављање поступка у предмету број РП-91-19/12 са образложењем да је у односу на раније рјешење од 11.05.2012. године тужиоцу утврђена преплата у износу од 3.691,98 КМ. Међутим, како је достављен нови обрачун разлике исплаћене пензије и припадајуће гарантоване пензије у износу од 320,24 КМ и обрачунске листе од 08.08.2012. године, евидентно је да је преплата мања за период од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године и износи 1.137,12 КМ, јер се ради о новим чињеницама којим првостепени орган доносећи рјешење од 11.05.2012. године није располагао.

У поновном поступку тужени је донио нови оспорени акт од 30.08.2012. године којим се у ставу 1. диспозитива укидају рјешење директора Фонда ПИО Републике Српске од 11.07.2012. године и рјешење филијале у Б.Л. од 11.05.2012. године а ставу 2. диспозитива се утврђује преплата новачног примања из пензијског и инвалидског осигурања настала у периоду од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године исплаћена тужиоцу у укупном износу од 1.137,12 КМ коју је обавезан вратити Фонду ПИО Републике Српске.

У образложењу овог акта дати су разлози о основу за враћање преплаћеног износа чиме је отклоњен недостатак образложења оспореног акта туженог од 11.07.2012. године и првостепеног рјешења од 11.05.2012. године, наводећи да је тужени сазнао за нову чињеницу, поновио поступак из разлога предвиђених у члану 234. став 1. тачка 1. ЗОУП и укинуо наведена рјешења у складу са чланом 334. истог закона. Тужени је на основу рјешења број 1033292310 од 20.12.2011. године којим се тужиоцу одређује старосна пензија у износу од 197,32 КМ почев од 01.02.2010. године и обрачунског листа надлежног Одсјека за ..., утврдио да је тужиоцу од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године настала преплата новчаног износа старосне пензије у износу од 1.137,12 КМ, јер се из обрачунског листа види да је од 01.02.2010. године до 31.12.2011. године по мјесецима тужилац примио 369,68 КМ умјесто законом регулисаног износа гарантоване

пензије у износу од 320,24 KM, а збир разлике по мјесецима за овај период представља утврђени износ преплате. Обзиром на утврђени износ преплате од 1.137,12 KM у складу са одредбом члана 161. став 1. тачка в) Закона о ПИО тужени је дужан вратити овај износ Фонду ПИО Републике Српске а у складу са чланом 162. истог закона враћање преплаћеног износа вршиће се обустављањем трећине мјесечног износа до потпуног намирења Фонду ПИО Републике Српске што у односу на износ гарантоване пензије од 320,24 KM износи 106,74 KM.

Тужилац у тужби не оспорава да је у периоду од 01.02.2010. до 31.12.2011. године примао мјесечно износе пензије од 369,68 KM, умјесто 320,24 KM гарантоване пензије колико му стварно припада. Ово из разлога што је тужиоцу по рјешењу од 20.12.2011. године одређена пензија у износу од 197,35 KM која се према ставу 2. диспозитива усклађује у складу са чланом 85. Закона о ПИО, а то је гарантована пензија у износу од 320,24 KM. Како ово рјешење којим је тужиоцу одређена пензија није предмет побијања произилази да је овим оспореним актом чињенично стање потпуно и правилно утврђено, јер су се испунили услови за доношење рјешења о преплати новчаног примања из пензијског и инвалидског осигурања на основу одредбе члана 161. став 1. тачка в) Закона о ПИО.

Из одредбе члана 161. став 1. тачка в) Закона о ПИО произилази да је лице коме је на терет туженог извршена исплата на коју није имао право по овом закону је обавезно да врати туженом примљени износ ако је примио новчани износ већи од износа који му припада по овом закону. Износ који тужиоцу припада по закону је утврђен рјешењем од 20.12.2011. године, јер је првостепени орган туженог по службеној дужности тужиоцу одредио старосну пензију на начин како је то образложено тим рјешењем. Из ове одредбе члана 161. став 1. тачка в) Закона о ПИО произилази да је довољно да корисник права прими новачни износ већи од износа који му припада по закону, а да би настала обавеза враћања истог износа нису прописани рокови за доношење рјешења о утврђењу да је корисник права примио већи износ од оног који му по закону припада, већ је довољно да наступи објективна чињеница да је примио већи износ од оног који му по закону припада.

Према одредби члана 162. Закона о ПИО, Фонд доноси рјешење о утврђивању преплаћеног износа новчаног примања у коме наводи висину преплаћеног износа, рокове и начине враћања, што значи да је странци омогућена заштита кроз жалбу у управном поступку и управном спору, како је то управо и било у управном спору по тужби тужиоца.

С обзиром на такво законско уређење враћања износа који тужиоцу као кориснику права по закону не припада, нису основани приговори тужбе и наводи из оспорене пресуде да је оспорени акт од 30.08.2012. године донијет неправилном примјеном одредаба члана 161., 162. и 163. Закона о ПИО.

Из одредбе члана 160. Закона о ПИО произилази да накнада штете причињена Фонду као и поврат новчаних примања из пензијско инвалидског осигурања исплаћених без правног основа врши се по прописима који уређују облигационе односе ако овим законом није другачије прописано, а према одредби члана 168. тог закона рокови застарјелости потраживања накнаде штете у случајевима из овог закона почињу тећи од дана када је у управном поступку

постало коначно рјешење којим је признато право из пензијског и инвалидског осигурања, односно којим је утврђена преплата новчаног примања.

С обзиром да је одредбом члана 168. Закона о ПИО другачије прописан поступак и рокови враћања преплаћеног износа у односу на прописе којим се уређују облигациони односи, то немају основа наводи тужиоца и оспорене пресуде да је дошло до ретроактивне примјене овог закона. Ово из разлога јер је и раније важећим Законима о ПИО била прописана обавеза враћања преплаћеног износа, на што захтјев оправдано указује, па произилази да је побијана пресуда донијета неправилном примјеном одредаба члана 160. и члана 161. Закона о ПИО.

У вези са горе наведеним неосновани су разлози које је суд навео у побијаној пресуди.

Код таквог стања ствари, овај суд налази да су побијаном пресудом остварени разлози из члана 35. став 2. ЗУС, па се захтјев туженог на основу одредаба члана 40. став 1. и 2. тог закона уважава, побијана пресуда преиначава на начин да се тужба одбија као неоснована.

Записничар
Маргарета Никић

Предсједник вијећа
Стака Гојковић

За тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић